

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

PROTOKOLL
2021-03-12
2021-04-08
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 11
Mål nr M 12033-20

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsrådet Margaretha Gistorp (deltar inte i beslutet om prövningstillstånd), tekniska rådet Kerstin Gustafsson och hovrättsassessorn Sanna Ordenius, referent

FÖREDRAGANDE

Föredraganden Anna Nordenskjöld

PROTOKOLLFÖRARE

Referenten

PARTER

Klagande och motpart

Länsstyrelsen i Dalarnas län
791 84 Falun

Klagande och motpart

Slotts Lax AB, 556379-2638
Ängesgårdarna 99
781 68 Borlänge

Ombud: J M och H S

SAKEN

Tillstånd till fortsatt och utökad fiskodling på fastigheterna X och Y i Mora kommun; nu fråga om återförvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-10-12 i mål nr M 15-20

Målet föredras och följande antecknas.

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Dalarnas län avslog den 12 december 2019 Slotts Lax AB:s (bolaget) ansökan om tillstånd till fiskodling på fastigheterna X och Y i Mora kommun.

Dok.Id 1673143

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

Efter överklagande av bolaget ändrade mark- och miljödomstolen den 12 oktober 2020 miljöprövningsdelegationens beslut och meddelade bolaget tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt fiskodling och övervintring av fisk, inklusive hantering av animaliskt avfall, i anslutning till fastigheterna X och Y i Mora kommun. Av tillståndet framgick även att årlig förbrukning av fiskfoder får uppgå till maximalt 1 300 ton, att miljökonsekvensbeskrivningen godkänns och att tillståndet gäller i 15 år från lagakraftvunnen dom. Mark- och miljödomstolen beslutade även att återförvisa målet i övrigt till miljöprövningsdelegationen för föreskrivande av villkor och därmed sammanhängande frågor för slutlig reglering av tillståndet.

Såväl Länsstyrelsen i Dalarnas län som bolaget har överklagat mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen. Parterna har yrkat och uppgett bl.a. följande:

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Länsstyrelsen har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa miljöprövningsdelegationens beslut om avslag. Länsstyrelsen anser att mark- och miljödomstolens dom avviker från den praxis gällande bästa möjliga teknik som Mark- och miljööverdomstolen meddelat i M 8673-15, M 8882-15 och M 8374-15. Det finns en risk för negativ påverkan från fiskodlingen på den vilda fisken, däribland den hotade, riksintressanta fiskstammen Siljansöring. Odling med öppna kassar är inte bästa möjliga teknik för den aktuella verksamheten. Försiktighetsprincipen ska tillämpas och tillstånd ska inte meddelas för fiskodlingen.

Bolaget

Bolaget har överklagat mark- och miljödomstolens dom i de delar avgörandet gått bolaget emot. Bolaget har yrkat i första hand att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för prövning av bolagets yrkande om verkställighetsförordnande. I andra hand har yrkats att mark- och miljödomstolens dom ska ändras så att tillståndstiden bestäms till 20 år samt utan föreskrivande av

maximal tillåten foderförbrukning (men med villkor om högsta tillåtna fosforutsläpp), alternativt för en maximal foderförbrukning om 2 800 ton per kalenderår.

Bolaget yrkade i ansökan som gavs in till miljöprövningsdelegationen att tillstånd skulle ges med verkställighetsförordnande. Eftersom miljöprövningsdelegationen avslag bolagets ansökan kom yrkandet om verkställighetsförordnande aldrig att prövas. Bolaget yrkade i sitt överklagande till mark- och miljödomstolen bifall till sin ansökan, vilket innefattar yrkandet om verkställighetsförordnande. Bolaget preciserade och förtydligade under målets handläggning i mark- och miljödomstolen sina yrkanden avseende tillståndets omfattning och tidsbegränsning. Yrkandet om verkställighetsförordnande upprepades inte, men frånfölls inte. Ett uteblivet verkställighetsförordnande skulle få mycket stora konsekvenser för bolagets verksamhet eftersom den fisk som finns i kassarna är under uppväxt och inte slaktfärdig till sommaren, när det tidigare tillståndet löper ut. Eftersom mark- och miljödomstolen har underlåtit att pröva bolagets yrkande om verkställighetsförordnande bör målet återförvisas dit för prövning av frågan och meddelande av nytt tillstånd med verkställighetsförordnande.

Bolaget anser även att mark- och miljödomstolen har gjort en felaktig bedömning när den, trots sina bedömningar om lokaliseringen och bästa möjliga teknik, med hänsyn till försiktighetsprincipen endast meddelat bolaget tillstånd motsvarande befintlig verksamhet enligt bolagets tredjehandsyrkande. Mark- och miljödomstolen har bedömt verksamheten som tillåtlig och därmed delat bolagets uppfattning om att miljöpåverkan är acceptabel och inte hindrar att tillstånd meddelas. Mark- och miljödomstolen har dock avseende foderförbrukning endast hänvisat till försiktighetsprincipen och inte närmare redogjort för motiven bakom bedömningen att foderförbrukningen ska begränsas.

Mark- och miljööverdomstolen fattar följande

BESLUT (att meddelas 2021-04-16)

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.

2. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Skälen för beslutet

Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att ge prövningstillstånd och ta upp målet till omedelbart avgörande.

Mark- och miljööverdomstolen har uppmärksammat att mark- och miljödomstolens dom innehåller brister som kan innebära att det föreligger sådana grova rättegångsfel, fel som domstolen själv måste beakta, som leder till att domen bör undanröjas och återförvisas.

Ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska bl.a. innehålla bestämmelser om verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt (19 kap. 5 § 9 och 22 kap. 25 § första stycket 2 miljöbalken). Därutöver ska i förekommande fall tillståndet innehålla de bestämmelser som behövs enligt uppräkningslistan i 22 kap. 25 § första stycket miljöbalken. Uppräkningslistan i första stycket är varken uttömmande eller något minimikrav om vad en dom i ett ansökningsmål ska innehålla. Den är snarare att se som någon form av minneslista. Vad domen ska innehålla i varje enskilt mål måste anpassas till ansökan och de frågor som denna aktualiserar i det målet (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 246). Utformningen av tillståndet och de villkor som fastställs för driften av verksamheten har avgörande betydelse, både för möjligheten att utöva en effektiv tillsyn, påföra miljöstraffavgift och utdöma straff, men också för att verksamhetsutövaren själv ska kunna utveckla mål och medel för att följa upp sitt miljöarbete. Villkoren ska vara konkreta och exakta. Omfattningen av tillståndet ska ha en tydlig avgränsning så att det går att fastställa objektivt när en överträdelse skett (se prop. 1997/98:45 del 1 s. 171 f.).

Mark- och miljödomstolen har enligt domslutet meddelat bolaget tillstånd till fortsatt verksamhet av nuvarande omfattning. Målet har i övrigt återförvisats till

miljöprövningsdelegationen för föreskrivande av villkor och därmed sammanhängande frågor för slutlig reglering av tillståndet.

Av mark- och miljödomstolens domskäl framgår att de frågor som har prövats i målet är dels om lokaliseringen är lämplig, dels om odling i öppna kassar är bästa möjliga teknik. Mark- och miljödomstolen har funnit att även om fiskodlingen bedrivs i öppna kassar – vilket innebär betydande utsläpp av näringsämnen och restprodukter – kan lokaliseringen ändå bedömas vara lämplig, eftersom Siljan har hög status i fråga om näringsämnen och utsläppen av näringsämnen från verksamheten inte bedöms påverka sjöns miljö kvalitetsnorm. Mark- och miljödomstolen har vidare funnit att odling med öppna kassar för tillfället är bästa möjliga teknik och att den aktuella fiskodlingen i Siljan kan få fortsatt tillstånd, men att verksamheten med hänsyn till försiktighetsprincipen inte bör utökas. Därvid har beaktats en möjlig framtida teknikutveckling de närmaste åren, vilken skulle kunna innebära att någon annan teknik än den nuvarande med öppna kassar kan aktualiseras. Samtidigt har mark- och miljödomstolen funnit att det finns ett behov av ett utökat verksamhetsområde för att genomföra bolagets föreslagna utredning om rotering av odlingskassar och att det därför är lämpligt att miljöprövningsdelegationen tar beslut om hur verksamhetsområdet bör utvidgas för att bolaget ska kunna utreda miljöpåverkan på botten under odlingskassarna om dessa roteras inom verksamhetsområdet. Mark- och miljödomstolen har i tillståndet angett verksamhetens läge till ”i anslutning till fastigheterna X och Y i Mora kommun”. Av domskälen framgår att bolaget föreslagit att frågan om vissa slutliga villkor – uppsamling och rening av foderspill och fekalier från odlingskassar respektive fosforinnehåll i foder, utformning av odlingskassar och annan utrustning med avseende på rymningssäkerhet och rotering av odlingskassar inom verksamhetsområdet – skulle skjutas upp, men att mark- och miljödomstolen ansåg att bedömningen av och beslut i frågor om slutliga villkor inom dessa områden bör fattas av miljöprövningsdelegationen. Med hänsyn därtill, samt till instansordningsprincipen, återförvisades målet till miljöprövningsdelegationen för föreskrivande av villkor och därmed sammanhängande frågor såsom efterhandling m.m. för slutlig reglering av tillståndet.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att bestämningen av verksamhetens läge ”i anslutning till” de aktuella fastigheterna inte överensstämmer med bolagets yrkande. Av bolagets ansökan framgår att den befintliga verksamheten är lokaliserad till en landbas och kassar i vattenområdet på fastigheten Y samt att utökningen planeras till vattenområde inom den intilliggande fastigheten X. Med hänsyn till att mark- och miljödomstolen har funnit att verksamheten inte bör utökas framstår den för tillståndet beslutade lokaliseringen för verksamheten som något motsägelsefull.

Fastigheterna X och Y är stora och formuleringen ”i anslutning till” ger därutöver utrymme för tolkning att verksamheten får ske på andra fastigheter än de som omfattas av ansökan. Bestämningen av verksamhetens läge i tillståndet uppfyller enligt Mark- och miljööverdomstolen inte miljöbalkens krav på tydlighet.

Mark- och miljödomstolen tycks ha funnit verksamheten vara tillåtlig samtidigt som domstolen funnit att bl.a. verksamhetsområdet behöver prövas av miljöprövningsdelegationen. Förutom mark- och miljödomstolens resonemang om att de frågor som bolaget föreslagit skulle skjutas upp istället skulle prövas av miljöprövningsdelegationen, har inte mark- och miljödomstolen nämnt övriga föreslagna villkor för verksamheten. Mark- och miljödomstolens bedömning i domskälen kan uppfattas som en tillåtlighetsprövning enligt 22 kap. 26 § första stycket miljöbalken, samtidigt som domslutet har formulerats som ett tillstånd. Något yrkande om tillåtlighetsprövning har dessutom inte framställts. Tillståndet har meddelats utan villkor, men det kan med hänsyn till beslutet om återförvisning av målet i övrigt inte anses ha varit mark- och miljödomstolens uppfattning att tillståndet inte behöver förenas med ytterligare bestämmelser. Vilka ytterligare bestämmelser som skulle behövas framgår inte av tillståndsprövningen. Såsom domslutet och domskälen formulerats framstår det som oklart vilka ställningstaganden miljöprövningsdelegationen skulle vara bunden av när handläggningen där återupptagits, med ett av överinstansen meddelat tillstånd men utan en fullständig prövning av förutsättningarna för tillståndet.

Eftersom mark- och miljödomstolens dom är så oklar och ofullständig att det inte framgår hur mark- och miljödomstolen har dömt i saken föreligger ett grovt rättegångsfel enligt 59 kap. 1 § första stycket 3 rättegångsbalken. Avgörandet ska därmed enligt 50 kap. 26 § rättegångsbalken undanröjas på grund av domvilla och

målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. Med denna utgång finns det inte anledning att pröva bolagets yrkande om återförvisning på grund av att mark- och miljödomstolen inte har tagit ställning till frågan om verkställighetsförordnande.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

Sanna Ordenius

Protokollet uppvisat/